

Colecția $\sqrt{5}$

HERG BENET
PUBLISHERS

2015

© 2015 Iulian Tănase

© 2015 Herg Benet Publishers, pentru prezenta ediție

Este interzisă reproducerea totală sau parțială a textelor, pe orice suport de înregistrare, în orice format fizic sau electronic, fără acordul deținătorului drepturilor de autor.

HERG BENET PUBLISHERS

Str. Dr. Burghilea 22, sector 2, București, România

www.hergbenet.ro

editor@hergbenet.ro

Foto copertă: © 2015 Cristian Crisbășan

Concept grafic: The Spartan Bureau

Cartea este ilustrată cu fotografii de:

Cristian Crisbășan (29, 69, 75, 76, 86, 104, 106, 117, 130, 200, 211, 222, 249)

Vlad Eftenie (37, 101, 177, 209)

Bogdan Grigore (138, 260)

Cristina Șoiman (127, 240)

Iulian Tănase (41, 220)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TĂNASE, IULIAN

Teoria tăcerii / Iulian Tănase. - București : Herg Benet, 2015
ISBN 978-606-8530-90-1

821.135.1-32

Tipărit în România

CUPRINS

- Prima introducere (realistă) | 13
A doua introducere (cvasirealistă) | 15
A treia introducere (superrealistă) | 16
1. Se poate tăcea din naștere | 19
 2. Se poate tăcea în fel și chip | 21
 3. Se poate tăcea neîntrebat | 23
 4. Se poate tăcea spărgînd lemne de foc | 24
 5. Se poate tăcea cu gura plină de creierul unui iepure fără amintiri | 25
 6. Se poate tăcea în trecere | 26
 7. Se poate tăcea, la obiect, un singur lucru | 28
 8. Se poate tăcea în cel mai de dorit fel | 30
 9. Se poate tăcea fără nici un temei | 31
 10. Se poate tăcea în draci, se pare | 32
 11. Se poate tăcea cînd orice altceva este pierdut | 33
 12. Se poate tăcea în interiorul unei surdități materne | 34
 13. Se poate tăcea împotriva gloriei lui Dumnezeu | 35
 14. Se poate tăcea cărînd un nor în spate | 36
 15. Se poate tăcea pe fugă | 37
 16. Se poate tăcea ca și cum le-ai face o reverență unor cuvinte din viitor | 38
 17. Se poate tăcea cu genunchiul stîng în flăcări | 39
 18. Se poate tăcea cu o bucată din urechea dreaptă înfundată în nas | 40
 19. Se poate tăcea ca și cum ai vorbi într-o limbă moartă | 42
 20. Se poate tăcea la lună | 43
 21. Se poate tăcea alături de un nou-născut gălăgios | 44
 22. Se poate tăcea fără riscul de a amesteca cifrele cu numerele | 45
 23. Se poate tăcea în spasme | 46
 24. Se poate tăcea pe buza prăpastiei | 47
 25. Se poate tăcea ca din gură de șarpe | 48
 26. Se poate tăcea privind o găină în ochi | 49
 27. Se poate tăcea dintr-o fotografie veche | 50
 28. Se poate tăcea la modul proverbial | 52
 29. Se poate tăcea fluturîndu-ți brațele pe lîngă un fluture de lut | 53
 30. Se poate tăcea iepurește | 55
 31. Se poate tăcea cu gura plină de pești | 56
 32. Se poate tăcea cu limba incendiată de cuvîntul *foc* | 57
 33. Se poate tăcea cu fruntea sprijinită de un munte de aer | 59
 34. Se poate tăcea cu o monedă veche pe gură | 60

35. Se poate tăcea tot ce e omenește posibil | 62
36. Se poate tăcea în dodii | 63
37. Se poate tăcea în coadă de pește | 64
38. Se poate tăcea ultimativ | 66
39. Se poate tăcea cu picioarele înfipte adinc în centrul lumii | 67
40. Se poate tăcea din priviri | 68
41. Se poate tăcea contra vîntului | 70
42. Se poate tăcea stringînd un nor la piept | 71
43. Se poate tăcea ca și cum i-am (re)da cuvîntul Naturii | 72
44. Se poate tăcea pentru a încerca să te mai naști o dată | 74
45. Se poate tăcea în cea mai mare grabă | 76
46. Se poate tăcea cu o piatră prețioasă sub limbă | 77
47. Se poate tăcea la modul științific | 80
48. Se poate tăcea cu limba coborîtă în bernă | 81
49. Se poate tăcea experimental | 82
50. Se poate tăcea tangențial | 83
51. Se poate tăcea într-o limbă moartă de somn | 84
52. Se poate tăcea la modul anarhic | 85
53. Se poate tăcea efemeralizînd | 88
54. Se poate tăcea minimalist | 89
55. Se poate tăcea pe mai multe frecvențe | 90
56. Se poate tăcea în cor | 91
57. Se poate tăcea demonstrativ | 92
58. Se poate tăcea precipitat | 93
59. Se poate tăcea (ceva anume) timp de nouă luni | 94
60. Se poate tăcea doar dacă se poate vorbi | 95
61. Se poate tăcea ca și cum ai testa rezistența la inexprimabil și neant a unor obiecte impulsive ale gîndirii | 96
62. Se poate tăcea în doi peri | 97
63. Se poate tăcea la modul răstit | 98
64. Se poate tăcea cu ochii-n șaizeci și patru | 99
65. Se poate tăcea la modul imperfect | 104
66. Se poate tăcea preventiv | 105
67. Se poate tăcea retroactiv | 106
68. Se poate tăcea ca și cum te-ai revolta împotriva cuvîntului | 107
69. Se pot trece sub tăcere diverse detalii biografice, cum ar fi vîrsta | 110
70. Se poate tăcea cu locvacitate | 112
71. Se poate tăcea ca și cum ai vorbi o limbă necunoscută | 114
72. Se poate tăcea țînînd în mină o floare sau un spic de grîu | 115
73. Se poate tăcea la modul solubil | 117
74. Se poate tăcea dansînd în jurul tău | 118
75. Se poate tăcea accidental | 119
76. Se poate tăcea făcînd echilibristică pe linia orizontului | 120

77. Se poate tăcea la modul esențial | 122
78. Se poate tăcea ca și cum tăcerea ar fi un tic verbal | 123
79. Se poate tăcea apelînd la decorporalizare | 126
80. Se poate tăcea cu pieptul dezgolit | 128
81. Se poate tăcea ca și cum ai porni în căutarea unei comori | 129
82. Se poate tăcea intuitiv | 130
83. Se poate tăcea cu acte în regulă | 131
84. Se poate tăcea ca și cum ai investi cu sens un spațiu gol | 132
85. Se poate tăcea la modul atrăgător | 133
86. Se poate tăcea mut de uimire (pentru că tocmai asişti la nașterea unui miracol) | 134
87. Se poate tăcea închizîndu-te în tine cu mai multe lacăte | 136
88. Se poate tăcea automat | 138
89. Se poate tăcea la intersecția a două strigăte | 139
90. Se poate tăcea cu fața la soare. Dar cine să vadă umbra pe care tăcerea o lasă în urmă?! | 141
91. Se poate tăcea respectînd întru totul legile nescrise ale corectitudinii politice | 142
92. Se poate tăcea în trei: *silence à trois* | 143
93. Se poate tăcea în șapte trepte și nouă pași | 145
94. Se poate tăcea ca și cum ți-ai înnodea venele | 146
95. Se poate tăcea instantaneu, ca și cum s-ar stinge lumina într-o cameră | 147
96. Se poate tăcea cu măsură | 148
97. Se poate tăcea ca și cum cuvintele și-ar face harakiri cu limba metamorfozată în spadă | 149
98. Se poate tăcea eruptiv, dar ce este tăcerea eruptivă? | 154
99. Se poate tăcea axiomatic | 155
100. Se poate tăcea încălcînd toate legile comunicării în vigoare | 156
101. Se poate tăcea cu o dinamită sub limbă | 157
102. Se poate tăcea Lao Zi de sărbătoare | 158
103. Se poate tăcea ca și cum ai trage obloanele peste suflul unui strigăt | 160
104. Cînd limbajul își înghite limba, tăcerea intră în acțiune | 162
105. Se poate tăcea în acord cu teoriile filozofiei limbajului | 163
106. Se poate tăcea cu o pălărie de pai pe cap și cu niște haine vechi pe tine | 168
107. Se poate tăcea în așteptarea unui cuvînt mesianic | 169
108. Unei beții de cuvinte i se poate contrapune o beție de tăceri | 171
109. Dacă, așa cum se spune, totul a fost spus, în mod sigur nu totul a fost tăcut | 172
110. Se poate tăcea reducînd cuvintele la tăcere | 174
111. Se poate tăcea pe mai multe voci | 175

112. Se poate tăcea împotriva curentului | 177
113. Se poate tăcea ca și cum ai înota într-o apă foarte adincă | 178
114. Se poate tăcea ca la carte | 179
115. Se poate tăcea într-un vis populat cu oameni care vorbesc întruna | 180
116. Se poate tăcea așteptînd să fii fericit | 181
117. A fi tăcut și a fi liniștit | 185
118. Îți poți închide gura ca și cum ți-ai deschide o mină de aur | 186
119. Se poate tăcea cervical și prelung | 188
120. Se poate tăcea din neîncredere în propriile cuvinte | 190
121. Se poate tăcea într-un alt corp (tăcerea e de abur) | 191
122. Se poate tăcea printre rînduri | 193
123. Se poate tăcea cu masca celui mai tăcut om din lume pe față | 195
124. Se poate tăcea ca și cum ți-ai lua o revanșă în fața tuturor vorbelor fără rost pe care le-ai articulat vreodată | 196
125. Se poate tăcea printre dinți | 197
126. Se poate tăcea cu disperarea refuzului ultimativ | 198
127. Se poate tăcea în fața unei pagini albe | 199
128. Se poate tăcea în fața unui vis care te vizitează la răstimpuri | 201
129. Se poate tăcea tot ceea ce, dacă ar fi spus, n-ar folosi nimănui | 202
130. Se poate tăcea cu ora pentru cei mult prea ocupați ca să se mai poată opri din vorbit | 203
131. Se poate tăcea ca și cum ți-ai face din tăcere un adăpost pentru gînduri | 204
132. Se poate tăcea la modul incandescent | 205
133. Se poate tăcea în barbă | 206
134. Se poate tăcea ca și cum ai intra în posesia unei moșteniri de familie | 208
135. Se poate tăcea pe ceas (I) | 210
136. Se poate tăcea cu instrumentele șlefuitorului de curaj | 212
137. Dar ce este saramura tăcerii? | 213
138. Se poate tăcea în dialect | 214
139. Se poate tăcea într-un act de orbire voluntară a vorbirii | 215
140. Cînd se lasă noaptea peste cerul gurii, tăcerea și poezia se trezesc la viață | 218
141. Se poate tăcea în cadrul unor procese de cristalizare a sunetelor care corespund cuvintelor trecute sub tăcere | 219
142. Se poate tăcea pe note | 221
143. Se poate tăcea la modul zgomotos | 222
144. Se poate tăcea la colț de stradă | 223
145. Se poate tăcea fără milă | 225
146. Se poate tăcea într-o încercare temerară de a dizolva spațiul și timpul | 226
147. Se poate tăcea public o durere privată | 227

148. Se poate tăcea ostensiv (arătînd cu degetul) | 228
149. Se poate tăcea la ordinul maestrului spiritual | 229
150. Se poate tăcea cu ajutorul unui lichid miraculos | 233
151. Se poate rupe tăcerea fără un cuvînt | 234
152. Se poate tăcea într-o cameră anecoică | 235
153. Să nu uităm că zeii foloseau limba mută | 236
154. Se poate tăcea cu limba împietrită de unda unui șoc | 237
155. Se poate tăcea pe ceas (II) | 238
156. Se poate tăcea cu doi ochi de sticlă în gură | 239
157. Se poate tăcea ca și cum ți-ar paraliza limba (de spaimă, de emoție etc.) | 241
158. Se poate tăcea de dragul unui mort | 242
159. Se poate tăcea ca și cum ai pune niște cuvinte la păstrare | 243
160. Tăcerea izvorăște din grumazul unei oi | 244
161. Se poate tăcea pentru a-ți recăpăta libertatea | 246
162. Se poate tăcea în stil italian | 247
163. Se poate tăcea în așa fel încît să nu deranjezi zgomotele care te deranjează | 250
164. Se poate tăcea cu gura încadrată de rama unui tablou de secol XV-XVI | 251
165. Se poate tăcea cu sînge rece | 253
166. Se poate tăcea pe litere | 256
167. Se poate tăcea la modul vinovat (ca-ntr-un poem de Seymour) | 258
168. Se poate tăcea ca și cum ai intra pe o ușă secretă | 260
169. Se poate tăcea cu privirea aruncată în prăpastia propriului trecut | 261
170. Se poate tăcea dintr-o demnitate instinctuală | 268
171. Se poate tăcea ca și cum ai reface un întreg din cioburi | 276
172. Se poate tăcea în căutarea adevărului ultim | 278
173. Se poate tăcea în timp ce ți se citește sentința de condamnare la moarte | 282
Cuvînt de încheiere | 283
Mulțumiri | 289
Indice | 291

2. SE POATE TĂCEA ÎN FEL ȘI CHIP

Nimeni nu invită pe nimeni la un *pahar de tăcere*, dar *paharul de vorbă* la care unii îi tot invită pe ceilalți s-a umplut de mult, vorbele au umplut de mult toate paharele din lume, și producția de pahare nu poate ține pasul cu ele. Nisipul nu se poate transforma în sticlă pe cât de repede se transformă gândul în cuvinte. Nisipul, se poate observa cu ochiul liber al minții, a rămas mult în urma gândului și sticla mult în urma vorbei. E timpul să mai umplem paharele și cu transparența lichidă a tăcerii. E timpul să învățăm cum se poate tăcea. Se poate tăcea în fel și chip, într-adevăr, deși *în fel și chip* nu este decât o expresie, printre atâtea alte expresii.

Nimeni nu te învață cum să taci, cum să taci cu sens și tăcerea ta să exprime inexprimabilul. *Fără doar și poate există inexprimabil*, spunea Wittgenstein, și ce altceva poți face cu acest inexprimabil decât să îl taci, să îl taci și să îl faci, să îl faci vizibil, să îl arăți ca pe un *element mistic* de maximă importanță, și tăcerea ta, ca o lanternă mută, să lumineze inexprimabilul, proiectându-l pe retinele cinematografice ale reliefului uman înconjurător.

În primii ani de viață ni se tot repetă cuvinte, nicio dată tăceri, sîntem învățați să vorbim, să vorbim cât mai mult, să pronunțăm cât mai corect tot felul de cuvinte, în spatele cărora se ascund tot felul de lucruri: *fructele, legumele, animalele sălbatice, animalele domestice,*

anotimpurile și așa mai departe, dar nimeni nu ne învață cum și când să tăcem, nimeni nu ne învață despre fructele și legumele tăcerii, nimeni despre tăcerile sălbatice, nimeni despre tăcerile domestice, nimeni despre anotimpurile tăcerii, ci doar să vorbim, tot timpul să vorbim, *mama, tata, papa, apa*, dar există și o mamă a tăcerii la pieptul căreia nu sugem niciodată, dar există și un tată al tăcerii a cărui voce nu o auzim nicicând, dar există și o hrană a tăcerii din care nu ni se dă să mîncăm. Și, da, există și o apă a tăcerii din care, pentru o viață sănătoasă, ce bine ar fi să bem cîte doi litri în fiecare zi.

3. SE POATE TĂCEA NEÎNTREBAT

Oamenii mă privesc ciudat, mă privesc de parcă ar vrea să spună: „Iată-l și pe acest nefericit, tace gura fără el!“. Era o vreme cînd vorbeam neîntrebat. Pe atunci, gura mea vorbea fără mine, profita de absența mea pentru a vorbi, pentru a spune lucruri de care eu, care mă aflam în altă parte, nici măcar nu aveam habar. Cînd mă întorceam pentru a-mi recupera gura, înțelegeam că se spusese în contul meu lucruri pe alocuri cumplite și tot ce puteam face era să îmi închid, pentru o vreme, gura, o încuiam cu lacătul, nu era deloc plăcut. Treptat, însă, am descoperit – atît eu, cît și gura mea – binefacerea mușeniei și virtuțile tăcerii. Așa a ajuns gura mea să tacă fără mine, așa a ajuns cea care odinioară vorbea întruna să profite de absența mea pentru a tăcea, pentru a tăcea lucruri de care eu, care mă aflam în altă parte, nici măcar nu aveam habar. Cînd mă întorceam pentru a-mi recupera gura, înțelegeam că se tăcuseră în contul meu lucruri pe alocuri cumplite, și atunci îmi cinsteam gura ca pe o zeiță, îngenuncheam în fața gurii mele, îi aduceam ofrande, îi ridicam un mic templu din bețe de chibrit.

4. SE POATE TĂCEA SPĂRGÎND LEMNE DE FOC

Iată uneltele de tăcut cum strălucesc ele în soare,
sînt unse cu uleiurile care pun pe fugă rugina
cuvintelor.

Iată securea cum ține ea la distanță vorbăria inutilă,
iată bușteanul cum închide el ochii și primește lovi-
tura în plin.

Și iată și cenușa cum se așază ea peste ciotul copacu-
lui care a fost cîndva,

iată cenușa cum încearcă să prindă rădăcini pentru a
mai înfrunzi o dată.

Cenușa este viitorul lemnului de foc, tăcerea este
aburul cuvintelor,

care ce noroc pe capul lor că nu au devenit simple
vorbe în vînt.

5. SE POATE TĂCEA CU GURA PLINĂ DE CREIERUL UNUI IEPURE FĂRĂ AMINTIRI

S-a întâmplat într-o după-amiază de vară. Soarele ardea în flăcări, nimeni nu-l putea stinge. Iepurele Grigorie a făcut imprudența să joace, împreună cu un alt iepure, jocul de copii numit *Razele și vânătorii*. Iepurii, care erau vânătorii, s-au așezat la o anumită distanță unul de celălalt, iar razele între ei, undeva la mijloc. La începutul jocului, fiecare rază avea trei vieți, însă iepurii ținteau bine cu mingea lichidă și, în scurt timp, razele au fost atinse de minge, stingându-se. Una singură a scăpat, intrându-i lui Grigorie în ochi și arzându-i puținele amintiri pe care le strânsese cu multă trudă în scurta lui viață de iepure. A doua zi după ce și-a pierdut amintirile, Grigorie a fost împușcat de un vânător adevărat, a cărui cea mai mare plăcere era să mănânce, în tăcere, creier de iepure.

6. SE POATE TĂCEA ÎN TRECERE

A fost odată un oraș unde tăcerea era considerată sfântă, la fel ca vaca în India. În centrul orașului exista o statuie ecvestră a tăcerii, în fiecare piață publică se găsea câte un bust al tăcerii, și nu erau două la fel. Bulevardele orașului erau marcate cu *tăceri pentru pietoni*. Radiourile și televiziunile erau obligate, printr-o lege care în alte locuri ar fi putut părea cel puțin stranie, să difuzeze câte o oră de tăcere pe zi, și acestea erau cele mai de succes emisiuni, unde marile corporații plăteau sume colosale pentru a avea reclamă. Locuitorii orașului tăceau de fiecare dată când aveau ceva de spus. Tăcerea era predată în școli, licee, universități, însă puțini erau aceia care obțineau un titlu de master sau de doctor în tăcere, și numai dintre acești specialiști erau aleși cei care conduceau destinele orașului. S-a întâmplat apoi că o molimă necruțătoare a lovit orașul. Un virus pentru care nu s-a găsit antidot a dezlegat limbile locuitorilor, care s-au trezit, deodată, vorbind. Vorbeau ori de câte ori aveau ceva de spus, însă vorbeau și când nu aveau mare lucru de spus. Molima vorbirii a cuprins în scurt timp întreg orașul, bronzul statuii ecvestre a tăcerii din centrul orașului s-a topit sub avalanșa vorbelor, la fel și busturile din piețele publice. Ora de tăcere de la radiouri și televiziuni n-a mai fost ascultată de nimeni și companiile și-au retras reclamele, iar emisiunile au fost înlocuite, în cele din urmă, de talk-show-uri penibile, de succes. Tăcerea nu a mai fost predată în școli și orașul a ajuns să fie

condus de persoane dintre cele mai limbute. Pe bulevarde încă se mai poate vedea urma *tăcerilor de pietoni* de odinioară.

7. SE POATE TĂCEA, LA OBIECT, UN SINGUR LUCRU

Trebuie să ai în fața ochilor un singur obiect. Toate gândurile care te iau cu asalt trebuie fie expediate, fie retopite în obiectul din față. Minte trebuie golită de orice altceva, cu excepția obiectului. Recipientul marginal al tăcerii, să îl numim așa, este gura care articulează. Prin urmare, trebuie făcut în așa fel încât gura să se comporte ca un ochi ațintit asupra obiectului de tăcut. Avem de-a face cu o gură-ochi care vede și tace un singur lucru.

8. SE POATE TĂCEA ÎN CEL MAI DE DORIT FEL

Poate că nu te-ai gândit niciodată cum anume ți-ai dori cel mai mult să taci, poate că nici nu ți-ai pus vreodată problema să taci, fiindcă, vezi tu, tăcerea nu e – iartă-mă! – pentru oricine. Nu oricine își poate ține în frâu vocile interioare, care, ca niște demoni flecari, simt nevoia să iasă la suprafață, și nu e deloc simplu să poți stăpîni legiuni întregi de cuvinte ce vor să devină vorbe, cuvinte care încearcă să își fac un rost în viață prin intermediul rostirii, și nu e nimic rău în asta, doar că și tăcerea simte nevoia uneori să-și facă un rost în viață, și ce mai contează cum taci, atîta timp cît felul în care taci ți se potrivește ca o mînușă. Important e să înțelegi că una e tăcerea minții și cu totul alta e tăcerea sufletului, deși există și cazuri fericite cînd ele se întîlnesc într-un același corp, cu pielea mirosind a mucegai, al vreunui sfînt uitat de lume.

9. SE POATE TĂCEA FĂRĂ NICI UN TEMEI

Cineva se apropie de tine și te întreabă care este motivul pentru care taci. Dar tăcerea ta este lipsită de orice temei, tu taci fără nici un motiv, și atunci ce-ai putea răspunde?! Tăcerea ta e precum credința, e o tăcere revelată, în Dumnezeu nu crezi pentru vreun anume motiv, în Dumnezeu crezi sau nu crezi, e atât de simplu. Tăcerea este, acum, Dumnezeuul tău. Și nu spui nimic despre asta. Dacă spui, Dumnezeu dispare, lăsînd în urmă aburul sonor al unor explicații deplorabile.